

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Иске Чүриле авыл
жирлегендә гавами тыңлауларны (жәмәгать фикер алышуларын) оештыру һәм
уздыру тәртибе турында нигезләмә**

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Иске Чүриле авыл жирлегендә (алга таба - Нигезләмә) гавами тыңлауларны (жәмәгать фикер алышуларын) оештыру һәм уздыру тәртибе турында әлеге Нигезләмә Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Арча муниципаль районының «Иске Чүриле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы (алга таба - Жирлек) нигезендә эшләнган.

1 бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Төп төшенчәләр

Әлеге Нигезләмәдә түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

гавами тыңлаулар - жирле әһәмияттәге Иске Чүриле авыл жирлегендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча гавами фикер алышу, шулай ук федераль законнарда, әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән мәсьәләләр буенча фикер алышу юлы белән жирле үзидарә органнары тарафыннан карарлар кабул итү процессында катнашу өчен муниципаль берәмлек халкының (алга таба - Поселение) хокукларын гамәлгә ашыру рәвеше;

инициатив төркем - гавами тыңлауда катнашу хокукына ия Россия Федерациясе гражданы яисә гражданны төркеме;

жәмәгатьчелек вәкиле - физик зат, шул исәптән юридик затлар, берләшмәләр вәкилләре, ул карала торган мәсьәлә турында гавами тыңлауларда фикер алышуда катнашу хокукына ия. Жәмәгатьчелек вәкилләренә жирле үзидарә органнарын яисә дөүләт хакимияте органнарын тәкъдим итүче яисә алар эшчәнлегендә түләүле шартнамә нигезендә катнашучы гавами тыңлауларга чыгарылган мәсьәләләр буенча кабул итүче затлар хезмәт бурычлары аркасында кермиләр;

гавами тыңлауларда катнашучылар - жирле үзидарә органнары һәм аларның вәкилләре, жәмәгатьчелек вәкилләре, гавами тыңлаулар экспертлары, гавами тыңлаулар үткәрү буенча оештыру комитеты әгъзалары;

чыгышларга хокукы булган гавами тыңлауларда катнашучылар - жирле үзидарә органнары һәм аларның вәкилләре, әлеге Нигезләмәнең 6 статьясында билгеләнгән вакытта оештыру комитетына гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча чыгышка үз гаризаларын биргән жәмәгатьчелек вәкилләре;

оештыру комитеты - Иске Чүриле авыл жирлеге жирле үзидарә органнары вазыйфаи затларыннан, Иске Чүриле авыл жирлеге Советы депутатларыннан, гражданның жәмәгатьчелек һәм инициатив төркемнәре вәкилләренән паритетлы башлангычларда төзелгән гавами тыңлаулар әзерләү һәм уздыру буенча оештыру гамәлләрен гамәлгә ашыручы коллегиаль орган;

ижтимагый фикер алышулар-контроль максатларында файдаланыла торган ижтимагый әһәмиятле мәсьәләләр, шулай ук жирле үзидарә органнарының вәкаләтле затлары һәм оешмалар, мәнфәгатьләре тиешле карарга кагыла торган гражданны һәм

иҗтимагый берләшмәләр вәкилләре турында мәҗбүри фикер алышуда катнашуы булган карарлары проектлары буенча иҗтимагый контроль максатларында файдаланыла торган иҗтимагый фикер алышулар.

гавами тыңлаулар эксперты - гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча махсус белемнәре булган һәм бу статуста вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнгән зат. Эксперт язмача рәвештә гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр тәкъдим итә һәм аларны аргументацияләү өчен фикер алышуларда катнаша.

2 статья. Гавами тыңлаулар уздыруның максатлары

Халык алдында тыңлаулар түбәндәге максатларда үткәрелә:

Иске Чүриле авыл җирлегендә яшәүчеләр катнашында мәҗбүри тәртиптә халык тыңлауларына чыгарыла торган җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу;

халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча жәмәгәтьчелек фикерен ачыклау һәм исәпкә алу.

гавами тыңлаулар нәтижеләрен әзерләү, үткөрү һәм билгеләү экспертларның ачыклык, хәбәрдарлык, ихтыярий булуы, бәйсезлеге принциплары нигезендә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Халык тыңлауларына чыгарыла торган сораулар

1. Халык тыңлаулары җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үткәрелә. Гавами тыңлаулар нәтижәсе җирле үзидарә органнары өчен рекомендация характерында.

2. Халык тыңлауларына мәҗбүри рәвештә түбәндәгеләр чыгарыла:

1) «Иске Чүриле авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге уставы проекты (алга таба - Устав), шулай ук, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Яңасала авыл җирлеге Советы карары проекты, Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Уставны шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе субъекты конституциясе (уставы) яисә законнарын төгәл торгызу рәвешендә үзгәрешләр кертелү очрактарынан тыш;

2) җирле бюджет проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) Иске Чүриле авыл җирлегенең социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә Иске Чүриле авыл җирлеген үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданныр җыеннарында белдерелгән Янга Сало авыл җирлеге халкының ризалыгын алу таләп ителә;

5) генераль план проекты, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проекты, территорияне планлаштыру проекты, территорияне ызанлау проекты, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проекты, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан торган проект, җир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның рөхсәт ителгән төрөнә рөхсәт бирү турында карар проекты, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларынан тайпылуга, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турында, җир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларынан файдалануның рөхсәт ителгән бер төрөнә үзгәртү мәсьәләләре, җирдән файдалану һәм төзелеш алып баруның расланган кагыйдәләре булмаганда мондый файдалануның башка төрөнә үзгәрешләр кертү;

6) гавами сервитутлар билгеләү мәсьәләләре;

7) җылылык белән тәэмин итү схемасы проекты;

8) федераль законнарда билгеләнгән башка мәсьәләләр.

3. Әгәр һәр мәсьәлә буенча һәрьяклап һәм тулы фикер алышуга комачауламаса, берничә мәсьәлә буенча берьюлы гавами тыңлаулар уздыру рәхсәт ителә.

4. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткөрү, әгәр Россия Федерациясе законнары белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирле бюджет акчалары исәбеннән финанслана.

4 статья. Гавами тыңлаулар инициаторлары

Халык тыңлаулары Регламент нигезендә халык, Иске Чүриле авыл жирлеге Советы (алга таба - Совет), Иске Чүриле авыл жирлеге башлыгы (алга таба - Башлык) инициативасы буенча үткәрелә.

Халык алдында тыңлаулар үткөрү буенча халыкның инициативасы 18 яшькә кимендә 10 кеше яшәгән гражданныр төркемнән чыгып карага мөмкин.

2 бүлек. ХАЛКЫ БУЕНЧА КҮРСӘТКЕЧЕ

5 статья. Гавами тыңлауларны билгеләү

1. Халык яисә Совет инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар Совет карары белән билгеләнә.

Башлык инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар Иске Чүриле авыл жирлеге башлыгы тарафыннан билгеләнә.

Халык тыңлаулары Россия Федерациясе законнары белән жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча үткәрелә.

2. Халыкның гавами тыңлаулар уздыру турындагы инициативасын күрсәтү һәм халыкны инициативаны хуплап имзалар жыю өчен кимендә 10 кеше күләмендә инициатив төркем төзелә.

2.1. Инициатив төркем советка тәкъдим итә:

гариза- гавами тыңлаулар мәсьәләләрен күрсәтеп, гавами тыңлаулар билгеләү турында гариза һәм аларны үткөрү кирәклеген дәлилләү, гражданнырның инициатив төркеменә вәкаләтле вәкиле тарафыннан 1 нче кушымта нигезендә имзаланган гариза;

- муниципаль хокукый акт проекты (гавами тыңлауларда карау өчен ул кертелгән очракта);

- муниципаль хокукый акты кабул итү кирәклеген нигезләүне үз эченә алган аңлатма, аның максатларын һәм төп нигезләмәләрен күрсәтеп (гавами тыңлауларда карауга кертелгән очракта);

- финанс-икътисадый нигезләү (гамәлгә ашыру өстәмә матди һәм башка чыгымнар таләп итәчәк муниципаль хокукый актың гавами тыңлауларында карауга кертелгән очракта);

- гражданнырның инициатив төркеме исемлеген 2 нче кушымта нигезендә;

- гражданнырның инициатив төркемен төзү турында карар кабул ителгән жыелыш беркетмәсе;

- инициатив төркемнә вәкаләтле вәкиле тарафыннан имзаланган, анда инициатив төркем тарафыннан тапшырылган документларның исемлеге, шулай ук муниципаль хокукый акт проекты докладчыгы күрсәтелгән (муниципаль хокукый акт проекты гавами тыңлауларда карау өчен керткән очракта).

Гариза һәм беркетмәгә инициатив төркемнә рәислек итүче (инициатив төркемнә вәкаләтле вәкиле) һәм секретаре имза салырга тиеш.

2.2. Әгәр Советка әлеге статьяның 2.1 пунктчасында билгеләнгән барлык документлар бер үк вакытта тапшырылса, гариза бирелгән дип санала.

2.3. Советка гариза һәм аңа теркәлә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә гавами тыңлаулар уздыру инициативасын хуплаган халыкның имзалары - әлеге Нигезләмәнә 3 нче кушымтасы нигезендәгә рәвеш буенча, 18 яшькә житкән Иске Чүриле

авыл жирлеге гражданны санының кимендә 1%ы жыелырга һәм тапшырылырга тиеш.

Имзалар гавами тыңлаулар уздыру турындагы инициативаны күрсәтү турындагы гариза биргән көннең иртәгесеннән жыелырга мөмкин. Имза кәгазенә кулдан язылмыйча яисә карандаш белән белешмәләр кертү рәхсәт ителми. Гражданны турында тиешле белешмәләрдә һәм аларны имза кәгазенә кертү даталарында һәм таныклау язмаларында идарәләр гражданны һәм имзалар жыючылар тарафыннан тиешенчә килештерелергә тиеш.

2.4. Совет эш төркемен төзи һәм имзалар кәгазьләрен тапшырган көннән алып 10 - көн эчендә тапшырылган белешмәләрне тикшерә.

Имзалар кәгазьләрендәге имзаларны һәм белешмәләрне тикшерү нәтижеләре буенча имза гамәлгә яраксыз дип танылырга мөмкин. Әлеге Нигезләмә нигезендә аның гамәлгә яраксызлыгы билгеләнмәгән булса, имза нәтижелә була.

Имзалар жыю тәртибен бозып һәм (яисә) имзалар кәгазен рәсмиләштерү буенча жыелган имзалар гамәлгә яраксыз имзалар, ягъни имзалар белән түбәндәгеләр таныла:

- 1) имзалар жыю чорыннан тыш жыелган имзалар;
- 2) 18 яшькә житмәгән Иске Чүриле авыл жирлегендә яшәүчеләрнең имзалары;
- 3) имзалар кәгазенә үз имзасын үз кулы белән кую датасы күрсәтелмәгән гражданны имзалары;
- 4) имзалар кәгазенә кулдан язылмыйча яисә карандаш белән кертелгән белешмәләр;
- 5) гражданны турында аларга туры килә торган белешмәләрдә һәм имза кәгазенә кертү даталарында төзәтүләр булган имзалар, әгәр бу төзәтүләр имзалар жыючылар тарафыннан махсус килештерелмәгән булса;
- 6) рәвешә әлеге Нигезләмәгә 3 нче кушымта таләпләренә туры килми торган имза кәгазендәге барлык имзалар.

Тикшерү нәтижеләре имзалар кәгазьләрен тикшерү беркетмәсә белән рәсмиләштерелә (4 нче кушымта).

2.5. Советның чираттагы утырышында, имзалар кәгазьләре кергән көннән соң 15 көн эчендә гавами тыңлаулар билгеләү турында яисә гавами тыңлаулар билгеләү турында гаризаны түбәндәге очракларда кире кагу хакында карар кабул ителә:

- 1) гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәләләр, әлеге нигезләмәнең 3 статьясында каралган очраклардан тыш, жирле үзидарә органнары компетенциясенә керми;
- 2) тәкъдим ителгән дәрәс имзалар саны халык алдында тыңлаулар уздыру турында халык инициативасын күрсәтү өчен житәрлек түгел;
- 3) инициативаны күрсәтү тәртибе үтәлмәгән;
- 4) муниципаль норматив хокукый акт проекты карауга тәкъдим ителә торган проект Россия Федерациясә Конституциясә, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, башка норматив хокукый актлар нигезләмәләренә туры килми;
- 5) шундый ук сорауга чыгарылган гавами тыңлаулар узган көннән алып 30 көннән дә кимрәк вакыт узган.

2.6. Гавами тыңлауларны билгеләү турындагы гаризаны кире кагу, баш тартуны китереп чыгарган хокук бозуларны бетерү шарты белән, гавами тыңлауларны билгеләү өчен инициатив төркем тарафыннан документларны кабат кертүгә киртә булмый.

2.7. Гавами тыңлауларны билгеләү турындагы мәсьәлә Совет регламенты нигезендә карала.

2.8. Гавами тыңлаулар билгеләү турында гариза кире кагылган очракта, Совет эш көннәрендә исәпләнә торган 5 көн эчендә гражданнының инициатив төркемә вәкаләтлә вәкиленә язмача мотивлаштырылган хәбәрнамә жибәрә.

3. Ачык тыңлаулар билгеләгән Совет, Башлык тиешле муниципаль актларны кабул итә, аларда сорау, сроклар, вакыт һәм аларны уздыру урыны, оештыру комитеты составы, муниципаль хокукый акт проекты буенча фикер алышуда һәм гражданнының гавами тыңлауларга чыгарылуын исәпкә алу тәртибе турында мәгълүмат бар.

Гавами тыңлаулар уздыру датасы - муниципаль хокукый акт кабул ителгән көннән

алып 30 көн эчендә билгеләнә, әгәр федераль законнарда, Устав һәм әлеге Нигезләмәдә башкасы билгеләнмәгән булса, гавами тыңлаулар билгеләү турында муниципаль хокукый акт кабул ителгән көннән алып 30 көн эчендә билгеләнә.

6 статья. Гавами тыңлаулар турында хәбәр итү.

1. Иске Чүриле авыл жирлегендә яшәүчеләргә гавами тыңлаулар билгеләү турында мәгълүмат массакуләм мәгълүмат чараларында, рәсми сайтта һәм (яисә) башка мәгълүмат системаларында мәгълүмати стендта 10 көн эчендә, гавами тыңлаулар уздырган көнгә кадәр (әгәр башкача каралмаган булса, федераль законнарда, Устав, әлеге Нигезләмәдә) муниципаль хокукый актта фикер алышучы муниципаль хокукый актың кушымта проекты белән (гавами тыңлауларга кертелгән очракта) гавами тыңлаулар билгеләү турында бастырып чыгару юлы белән гамәлгә ашырыла.

1.1 Гавами тыңлаулар нәтижеләре массакуләм мәгълүмат чараларында, Арча муниципаль берәмлегенә рәсми сайтында һәм (яисә) башка мәгълүмат системаларында һәм мәгълүмат стендларында басылып чыга.

Мәгълүмат стендлары, кулланучыларны мәгълүмат белән тәмин итү мөмкинлеген исәпкә алып, яхшы каралган урыннарда жиһазландырыла.

Мәгълүмати стендларны урнаштыру эргономика таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш, алар кулланучының озак вакыт уңайсыз позада булуы зарурлыгын юкка чыгара.

Мәгълүмат стендларының төсләрен бизәү эстетик таләпләргә туры килергә тиеш. Мәгълүмат стендлары А4 форматындагы кесәләр белән жиһазландырылырга мөмкин, аларда мәгълүмати кәгазьләр урнаштырыла.

2. гавами тыңлауларда яисә жәмәгать фикер алышуларында каралырга тиешле проект экспозициясен уздыру мәйданчыгы, шулай ук проект экспозициясенә керүчеләргә консультация бирү вакыты, килештерү буенча гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар уздыру турында хәбәр итүгә кертелә.

Экспозиция эшләү чорында килүчеләр өчен консультацияләр оештырыла, проект турында басма мәгълүмат материаллары таратыла. Экспозициягә килүчеләр үз тәкъдимнәрен, фикер алыша торган проектка карата искәртмәләрен, язма рәвештә экспозициягә килүчеләргә исәпкә алу һәм тәкъдимнәр, искәртмәләр язучы өчен тиешле китапка (журналга) кертергә хокуклы.

Проект экспозициясендә түбәндәгеләр күрсәтелә:

- проект;
- проектка аңлатма язуы;
- Россия Федерациясе законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары нигезендә алынган документацияне килештерү күчәрмәләре;
- массакуләм мәгълүмат чараларының ял күрсәткечләрен күрсәтеп, гавами тыңлаулар яисә проект буенча ижтимагый фикер алышулар уздыру турында мәгълүмати хәбәр бастыруның күчәрмәсе;
- проектны әзерләүне (эшләүне) оештыручы тарафыннан шундый материаллар бирелгән очракта, фикер алыша торган проект буенча гражданның мәгълүмат бирү максатларында башка мәгълүмати һәм демонстрация материаллары.

3 бүлек. ҮЗЕШЛӘР ҺӘМ БӘЙЛӘНЭШЛӘР БУЛЫКЛАРЫ

7 статья. Гавами тыңлауларны әзерләү һәм уздыру

1. Халык тыңлаулары Яңасала авыл жирлегендә яшәүчеләр өчен уңайлы вакытта уздырыла (эш көне булмаган көннәрдә 11.00 сәгатьтән 18.00 сәгатькә кадәр йә эш

көннәрендә, 17.00 сәгатътән башлап, 22.00 сәгатътән дә соңга калмыйча гавами тыңлаулар уздырырга тәкъдим ителә).

2. Гавами тыңлаулар билгеләү турында карар кабул иткән жирле үзидарә органы тарафыннан Иске Чүриле авыл жирлегенең вәкиллекле органы депутатлары, Иске Чүриле авыл жирлеге башкарма комитеты хезмәткәрләре, иҗтимагый оешмалар вәкилләре, гражданның инициатив төркеме (гавами тыңлаулар үткөрү инициаторы итеп гражданның инициатив төркеме чыгыш ясаса) кимендә 5 кеше исәбеннән оештыру комитеты төзелә. Оештыру комитеты төзелгәннән соң 3 көннән дә соңга калмыйча уздырыла торган беренче утырышта рәис, рәис урынбасары һәм сәркатип үз составыннан сайлый. Оештыру комитеты утырышта әгъзаларының яртысыннан күбрәге булганда карарлар кабул итәргә хокуклы.

Оештыру комитеты тыңлауларда катнашырга теләүче тыңлаулар уздырыла торган бинага тоткарлыксыз керүне тәмин итәргә тиеш.

Гавами тыңлаулар узган көнне оештыру комитеты гавами тыңлауларда катнашучыларны теркәүне оештыра.

3. Халык тыңлауларында рәислек итүче булып оештыру комитеты рәисе тора. Утырыш гавами тыңлаулар ача, гавами тыңлаулар мәсьәләләрен (сорауларны) игълан итә, тыңлаулар үткөрүнең чиратлашуын тәкъдим итә, үзен, сәркатип һәм экспертларны күрсәтә, тыңлаулар үткөрү инициаторларын күрсәтә. Оештыру комитеты секретаре гавами тыңлаулар протоколын алып бара.

4. Вәкаләтле вәкил фикер алышу үткәрелә торган мәсьәләне игълан итә һәм гавами тыңлаулар уздыру инициаторлары тарафыннан вәкаләтле затка, экспертларга, шулай ук чыгыш ясарга хокукы булган гавами тыңлауларда катнашучыларга сүз бирә. Чыгышларның чираты оештыру комитеты тарафыннан теркәлгән гаризалар бирүнең чираты белән билгеләнә.

5. Тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән экспертлар да, үз тәкъдимнәрен төшерергә һәм (яисә) гавами тыңлауларда башка катнашучылар күрсәткән тәкъдимнәргә кушылырга хокуклы.

Фикер алышу йомгаклары буенча, гавами тыңлауларга чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге төзелә, моңа гавами тыңлауларда катнашучылар төшергән тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр керми.

6. Йомгаклау документын төзегәннән соң, рәис жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итүнең йомгаклау вариантын тавыш бирүгә тәкъдим итә. Гавами тыңлауларда карарлар кабул ителә тыңлауларда теркәлгән катнашучылар саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тыңлауларда катнашкан һәр кеше бер тавышка ия, ул жирле әһәмияттәге мәсьәләне тәкъдим иткән өчен бирә, аңа каршы яки тавыш бирүдән тыелып кала. Тавыш бирү нәтижеләре беркетмәгә кертелә. Беркетмәгә рәислек итүче һәм гавами тыңлаулар сәркатибе кул куя.

7. гавами тыңлаулар беркетмәсе нигезендә, гавами тыңлаулар уздырган көннән алып эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмә (6 нчы кушымта) төзелә, анда түбәндәгеләр күрсәтелә:

- 1) халык тыңлауларына чыгарыла торган сорау (сораулар);
- 2) гавами тыңлаулар уздыру инициаторы;
- 3) гавами тыңлауларны билгеләү турында хокукый акт датасы, номеры һәм исеме, шулай ук аны бастырып чыгару датасы (халыкка житкөрү);
- 4) гавами тыңлаулар уздыру датасы, вакыты һәм урыны;

5) гавами тыңлаулар уздырган оештыру комитеты;

6) гавами тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән чыгышка хокук алган затлар турында мәгълүмат;

7) гавами тыңлауларга чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге, моңа гавами тыңлауларда катнашучылар төшергән тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр керми;

8) жирле әһәмияттәге мәсьәләне хәл итүнең йомгаклау варианты;

9) гавами тыңлауларда катнашучыларның тавыш бирү нәтижәләре.

8. Гавами тыңлауларның нәтижәләре турындагы бәяләмәгә оештыру комитеты рәисе һәм секретаре имза сала һәм гавами тыңлаулар уздырылган көннән башлап эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Гавами тыңлаулар нәтижәләре турындагы бәяләмә жирле үзидарәнең халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча карар кабул итү өчен җаваплы органы тарафыннан һичшиксез каралырга тиеш. Карау йомгаклары мәжбүри тәртиптә гавами тыңлаулар инициаторларына, жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан гавами тыңлаулар нәтижәләре турында бәяләмә караган көннән алып эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә бастырып чыгару (халыкка житкерү) юлы белән, муниципаль берәмлек халкына гавами тыңлаулар инициаторларына житкерелә.

10. Гавами тыңлаулар нәтижәләре турындагы бәяләмә, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рекомендация характерында була.

4 бүлек. ТАВЫШ БИРҮНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ БУЕНЧА МУНИЦИПАЛЬ ОБРАЗОАЛЬ БУЕНЧА МУНИЦИАЛӘРЕН БУЛЫКЛАРЫ ҺӘМ ХАЛЫКЛАРНЫ БУЕНЧА БУЛДЫКЛАГА ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН БЕРКТӘЛЕКТӘЛӘРГӘ ҺӘМ БИРЛЕ БУЛГАН ӘЛЕКҮРСӘТКӘ, ХАНГАТӘ БИЯСЕН БИЯСЕНЧЕЗ БИЯСЕН ӨЧЕН ӨЧЕНЧЕН ӨЧЕНЧЕН ӨЧЕНЧЕНЧӘЛЕК

8 статья. «Иске Чүриле авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге Уставы проекты һәм Уставка үзгәрешләр кертү турында Совет карары проекты гавами тыңлауларда карау үзенчәлекләре

1. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм Уставка каралган үзенчәлекләре исәпкә алып, гавами тыңлауларда карала.

2. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Советның Уставы проекты һәм аны кабул итү турындагы мәсьәлә Совет тарафыннан каралган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерергә) тиеш. Бер үк вакытта күрсәтелгән проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибе, гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибе, шулай ук проект буенча гавами тыңлаулар билгеләү турында Совет карары бастырыла.

Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезләмәләрен өлеге норматив хокукий актлар нигезендә үтәү рәвешендә үзгәрешләр кертелгәндә гражданның фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

3. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты буенча гавами тыңлаулар Уставка билгеләнгән срокларда, ләкин күрсәтелгән проектлар басылып чыкканнан соң 10 көннән дә алданрак булмаган вакытта уздырыла.

4. Муниципаль берәмлек Уставы проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган тарафыннан оештыру комитеты муниципаль берәмлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт Советы карары проекты буенча тапшырыла.

9 статья. Жирле бюджет проектының гавами тыңлауларында һәм аның үтәләше турындагы хисапны карау үзенчәлекләре

1. Жирле бюджет проекты һәм аның үтәләше турындагы еллык хисап, Россия Федерациясе Бюджет кодексында, башка федераль законнарда, Уставта, «Иске Чүриле авыл жирлегендә бюджет корылышы һәм бюджет процессы турында» нигезләмәдә каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып, гавами тыңлауларда карала.

2. Жирле бюджет проекты һәм жирле бюджетның үтәләше турындагы хисап буенча гавами тыңлаулар уздыруны гамәлгә ашыручы орган булып оештыру комитеты тора.

Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар билгеләү турында карар кабул итүче орган булып муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы тора.

3. Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар билгеләү турындагы карарлар, жирле бюджет үтәләше турындагы хисап аларны кабул иткәннән соң 10 көн эчендә басылып чыгарга тиеш.

4. Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар, жирле бюджетның үтәләше турындагы хисап жирле бюджет проекты басылып чыкканнан соң 15 календарь көннән дә алданрак үткәрелми (жирле бюджетның үтәләше турындагы хисап).

10 статья. Муниципаль берәмлекнең социаль-икътисады үсеш стратегиясе проекты гавами тыңлауларда карау үзенчәлекләре

Муниципаль берәмлекнең социаль-икътисады үсеш стратегиясе проектларына кагылышлы мәсьәләләр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда, «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнәндәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып, гавами тыңлауларга чыгарыла.

11 статья. Муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләне гавами тыңлауларда карау үзенчәлекләре

1. Муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләсе буенча гавами тыңлаулар күрсәтелгән Федераль законның 13 статьясындагы 5 өлешендә каралган очрақларда «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясында каралган очрақларда уздырыла.

2. Муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәлә буенча гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган - оештыру комитеты.

12 статья. Муниципаль берәмлекләргә территорияль планлаштыру документлары проектлары буенча жәмәгать фикер алышуларын, гавами тыңлауларны карау үзенчәлекләре

Генераль планнар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектларына, территорияне планлаштыру проектларына, территорияләргә ызанлау кагыйдәләренә, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләренә кагылышлы проектларга, күрсәтелгән документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектларга, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның рөхсәт бирү турындагы карарларның

проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан читкә тайпылуға, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, жир кишәрлекләренән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләренә, жирдән файдалану һәм төзелеш корылмалары төзүнең расланган кагыйдәләре булмаган очракта, шулай ук Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында билгеләнгән нигезләмәләренә исәпкә алып, ижтимагый фикер алышуларга чыгарылырга мөмкин.

Жирлекләрнең генераль планнары проектлары, шәһәр округларының генераль планнары буенча ижтимагый фикер алышулар, гавами тыңлаулар оештыру һәм уздыру үзенчәлекләре Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 28 маддәсендә китерелгән.

Жирлекләрнең генераль планнары, шәһәр округларының генераль планнары проектлары һәм жирлекләрнең генераль планнарына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, шәһәр округларының генераль планнары (алга таба - ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар) буенча ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар муниципаль берәмлекнең һәр торак пункттында уздырыла.

Ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлауларда катнашучыларны жәмәгать фикер алышуларында яисә гавами тыңлауларда катнашу өчен тигез мөмкинлекләр белән тәмин итү максатларында жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәргәндә торак пункт территориясә өлешләргә бүленергә мөмкин.

Ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмә басылып чыккан көнгә кадәр муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкилләклә органының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм кимендә бер ай һәм өч айдан артыграк була алмый.

Жирле администрация башлыгы, ижтимагый фикер алышулар нәтижеләре яки гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмәне исәпкә алып, карар кабул итә:

- 1) генераль план проекты белән килешү турында һәм аны муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органына жибәрү турында;
- 2) генераль план проектын кире кагу һәм аны эшләр бөткөчкә жибәрү турында.

13 статья. Халык алдындагы сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлаулар уздыру үзенчәлекләре

1. Гавами сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлауларда катнашу хокукына Иске Чүриле авыл жирлегендә даими яисә башлыча яшәүче һәр граждән ия, аның территориясендә 18 яшькә житкән гавами сервитут урнаштыру күздә тотыла.

Гражданның гавами тыңлауларда катнашуы иреккә нигездә гамәлгә ашырыла.

Гавами тыңлауларда Иске Чүриле авыл жирлеге территориясендә урнашкан ижтимагый берләшмәләр, коммерциягә карамаган һәм коммерциягә карамаган оешмалар катнаша ала.

2. Халык тыңлаулары вәкаләтле орган яисә физик һәм юридик затлар инициативасы буенча 13 статьяның 1 пункттында күрсәтелгән үткәрелә.

гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган - оештыру комитеты.

3. Вәкаләтле орган гавами тыңлаулар уздыру турында карар кабул ителгән көннән алып 7 эш көне эчендә аларны Иске Чүриле авыл жирлеге муниципаль актларын бастырып чыгару өчен билгеләнгән рәсми массакуләм мәгълүмат чараларында уздыру турында игълан чыгара.

Ижтимагый тыңлаулар ачылыр алдыннан, аларда катнашучыларны мәжбүри теркәү уздырыла, аларга түбәндәгеләр керә:

юридик зат - юридик затны дәүләт теркәве белешмәләренең тулы исеме;

шәхси эшқуар - гражданның шәхси эшқуар буларак дәүләт теркәве

күрсәткечләрәнең фамилияләре, исеме, атасының исеме һәм белешмәләре;
физик зат - фамилия, исем, атасының исеме, туган елы, яшәү урыны адресы.

4. Гавами тыңлаулар нәтижәсе беркетмә белән рәсмиләштерелә, анда аларны уздыру датасы һәм урыны, катнашучылар саны, рәиснең фамилиясе, исеме, атасының исеме, гавами тыңлаулар секретаре, чыгышларның эчтәлегә, тавыш биру нәтижәләре һәм кабул ителгән карарлар күрсәтелә.

Беркетмә ике нөсхәдә төзелә һәм ачык тыңлаулар рәисе һәм секретаре тарафыннан имзалана. Беркетмәгә гавами тыңлауларда катнашучылар исемлегә өстәлә.

5. гавами тыңлаулар нәтижәләре гавами сервитутны алда билгеләү турында вәкаләтле орган тарафыннан карала һәм аларга гавами сервитут билгеләү өчен кирәкле документларга кушып бирелә.

Ачык сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлаулар беркетмәләрен саклау вакыты - өч ел. вәкаләтле орган житәкчесе гавами тыңлаулар беркетмәләрен саклау өчен җаваплы.

14 статья. Жылылык белән тәэмин итү схемасы проекты гавами тыңлауларда карау үзенчәлекләре

1. Жылылык белән тәэмин итү схемасы проекты буенча гавами тыңлаулар «Жылылык белән тәэмин итү схемаларына таләпләр, аларны эшләү һәм раслау тәртибе турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2012 елның 22 февралендәге 154 номерлы карарында каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

Иске Чүриле авыл җирлегендә гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезләмәгә¹ нче кушымта

Иске Чүриле авыл җирлеге Советына

Гавами тыңлаулар билгеләү турында ГАРИЗА

Кеше саны ___ булган инициатив төркем, исемлек кушымтада бирелә, муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча халык алдында тыңлаулар билгеләргә тәкъдим итә:

Гавами тыңлаулар уздыру кирәклеген нигезләү:

Кушымта (фактта тәкъдим ителгән документлар күрсәтелә):

- 1) муниципаль хокукый акт проекты (кертелгән очракта);
- 2) аңлатма язуы;
- 3) финанс-икътисадый нигезләү (гамәлгә ашыру өстәмә матди һәм башка чыгымнар таләп итәчәк муниципаль хокукый акт кертелгән очракта);
- 4) гражданның инициатив төркеме исемлеге;
- 5) оештыру турында карар кабул ителгән жыелыш беркетмәсе гражданның инициатив төркеме;
- 6) озату хаты.

Вәкаләтле вәкил

гражданның инициатив төркеме _____
(имзасы) (Ф.И.О.)

Секретарь

гражданның инициатив төркеме _____
(имзасы) (Ф.И.О.)

Иске Чүриле авыл җирлегендә гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезләмәгә 2 нче кушымта

Иске Чүриле авыл җирлеге Советына

ИНИЦИАТИВ ГРУППА әгъзалары ИСЕМЛЕГЕ

№ т/б	Фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм туган елы (18 яшендә - туу саны һәм ае)	Яшәү адресы	Паспорт мәгълүматлары, шәхесне раслаучы документның номеры, кем тарафыннан һәм кайчан бирелгән)	Шәхси имза
ь				

гражданның инициатив төркеме вәкаләтле вәкиле _____

(имза)

(Ф.И.А.и.)

Иске Чүриле авыл жирлегендө гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезләмәгә 3 нче кушымта

Гавами тыңлаулар беркетмәсе

Сорау буенча:

" _____ "

Без, түбөндө язылучылар, муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча гавами тыңлаулар уздыруны хуплыйбыз, сорау буенча:

« _____ »

№ т/б	Фамилиясе, исем, атасының исеме	18 яшендә туган ел (өстәмә рәвештә туган көне һәм ае)	Яшәү урыны адресы	Серия һәм паспорт номеры яисә документны, граждан паспортын алмаштыручы	Шәхси имза

Имза кәгазен таныклым:

(имза жыйган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм бирү датасы, аны биргән органның исеме яисә коды, имзалар жыйган затның яшәү урыны адресы, аның имзасы һәм аны кую датасы күрсәтелеп).

Вәкаләтле вәкил
гражданның инициатив төркеме _____

(имза) (Ф. и. а. и.)

Иске Чүриле авыл жирлегендө гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезләмәгә 4 нче кушымта

Беркетмә

Сорау буенча:

" _____ "

Муниципаль берәмлек Советына тәкъдим ителгән гражданның гавами тыңлаулар уздыру инициативасын хуплаган имзаларының «_____ авыл жирлеге» саны

_____.

Сайлаучылар имзалары тикшерелде _____, шулардан түбәндәгеләр танылды: түбәндәге сәбәпләр буенча:

_____;

_____.

Гамәлгә яраксыз имзалар саны - _____.

Советка тәкъдим ителгән фактта гамәлгә яраклы имзаларның гомуми саны _____ тәшкил итә.

Эш төркеме жетәкчесе _____ (имзасы) _____

Эш төркеме әгъзалары _____ (подпись) _____

_____ (подпись) _____

_____ (дата, вакыт)

Вәкаләтле вәкил
гражданның инициатив төркеме _____ (имза) _____ (Ф.И.О.)

Секретарь
гражданның инициатив төркеме _____ (имза) _____ (Ф.И.О.)

Иске Чүриле авыл жирлегендө
гавами тыңлауларны оештыру һәм
уздыру тәртибе турындагы
нигезләмәгә
5 нче кушымта

Гавами тыңлаулар беркетмәсе

" _____ " _____ ел № _____
_____

Гавами тыңлаулар түбәндәге инициатива буенча билгеләнгән:

_____ (муниципаль хокукый акт)

_____ (муниципаль хокукый акт исеме)
бастырылган _____ (халыкка _____ житкерелгән):
_____ уздырылган,
_____ адресы _____ буенча:
_____ (үткәрелү датасы)

Оештыру
комитеты: _____

Катнаштылар: _____

Вәкаләтле вәкил: _____

Секретарь: _____

Экспертлар: _____

гавами тыңлауларда катнашучылар: (теркәлгән катнашучылар саны)
_____

Гавами тыңлауларда чыгыш ясаучы катнашучылар:

_____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

Тыңладылар:

1. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

2. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

3. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

Кертелгән тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр саны телдән һәм язма рәвештә
_____, шул исәптән:

№ т/б	Рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр	Мөрәжәгать итүче

Гавами тыңлаулар рәйсе _____
(имза) (Ф.И.Аи)

Гавами тыңлаулар секретаре _____
(имза) (ФИАи)

Иске Чүриле авыл жирлегендә гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезләмәгә 6 нче кушымта

" ____ " _____ ел

Гавами тыңлаулар: _____
(муниципаль хокукый акт)

инициативасы _____ буенча _____ билгеләнде.

(муниципаль хокукый акт исеме)

басылып чыккан (халыкка житкерелгән): _____ уздырылган
адресы _____ буенча: _____

(үткәрелү датасы)

Гавами тыңлауларга чыгарыла торган сорау
(сораулар) _____

гавами тыңлаулар үткөрү инициаторы _____

гавами тыңлаулар уздыру датасы, вакыты һәм урыны _____

Гавами тыңлаулар уздырган оештыру

комитеты _____

Гавами тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән чыгышка хокук алган затлар турында мәгълүмат _____

Халык тыңлауларына чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге:

Фикер алышуга чыгарылган мәсьәләләр		Тәкъдимнәр экспертлар һәм катнашучылар		Тәкъдимнәр кертелде, хупланды	Искәrmә
№ т/б	Сорауның формулировкасы яки исеме	№ т/б	Жәмлә тесты	Фамилиясе, исеме, атасының исеме	
1		1.1			
		1.2			
2		2.1			
3		2.2			
		3.1			
		3.2			

Жирле әһәмияттәге мәсьәләне хәл итүнең йомгаклау варианты:

_____

Гавами тыңлауларда катнашучыларның тавыш бирү нәтижәләре:

_____ (кеше)
_____ (кеше)
_____ тыелып калдылар (кеше).

Оештыру комитеты рәисе _____

Оештыру комитеты секретаре _____